

Θεόδωρος Π. Φορτσάκης
Πέτρος Γ. Πανταζόπουλος

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Σύνταγμα - Διεθνείς Συνθήκες
  - Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
- Οργάνωση διοικητικών δικαστηρίων
  - Ακυρωτικές διαφορές
  - Διοικητικές διαφορές ουσίας
    - Ελεγκτικό Συνέδριο
    - Δημόσιο Λογιστικό
  - Αναγκαστική απαλλοτρίωση
- Αστική ευθύνη - Προνόμια Δημοσίου
  - Διοικητική διαδικασία
    - Διοικητική εκτέλεση
  - Δημόσια έργα - Προμήθειες
    - Δημόσιες συμβάσεις

13^η έκδοση 2017

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Σύνταγμα - Διεθνείς Συνθήκες
- Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
- Οργάνωση διοικητικών δικαστηρίων
- Ακυρωτικές διαφορές
- Διοικητικές διαφορές ουσίας
- Ελεγκτικό Συνέδριο
- Δημόσιο Λογιστικό
- Αναγκαστική απαλλοτρίωση
- Αστική ευθύνη - Προνόμια Δημοσίου
- Διοικητική διαδικασία
- Διοικητική εκτέλεση
- Δημόσιες συμβάσεις

Διοικητική Δικονομία - 13η έκδοση
Θεόδωρος Π. Φορτιάκης, Πέτρος Γ. Πανιαζόπουλος

ISBN 978-960-622-290-0

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασιστική εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Art Director:	Θεόδωρος Μαστρογιάννης
Υπεύθυνος Παραγωγής:	Ανδρέας Μενούνος
Φωτοστοιχειοθεσία:	Γιάννης Δεδούσης
Παραγωγή:	NB Production ΓΔ1610M23

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομάλν 23, 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org
Αθήνα: Μαυρομάλν 2, 106 79 • Τηλ.: 210 3607 521
Πειραιάς: Φίλωνος 107-109, 185 36 • Τηλ: 210 4184 212
Πάτρα: Κανάρν 15, 262 22 • Τηλ.: 2610 361 600
Θεσ/νίκν: Φράγκων 1, 546 26 • Τηλ.: 2310 532 134

number of Europe's 100
fastest growing
companies

© 2017, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Θεόδωρος Π. Φορτσάκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
Πέτρος Γ. Πανταζόπουλος, Δικηγόρος, ΔΝ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ

- Σύνταγμα - Διεθνείς Συνθήκες
- Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο
- Οργάνωση διοικητικών δικαστηρίων
- Ακυρωτικές διαφορές
- Διοικητικές διαφορές ουσίας
- Ελεγκτικό Συνέδριο
- Δημόσιο Λογιστικό
- Αναγκαστική απαλλοτρίωση
- Αστική ευθύνη - Προνόμια Δημοσίου
- Διοικητική διαδικασία
- Διοικητική εκτέλεση
- Δημόσιες συμβάσεις

Συνεργασία:

Ελένη-Μαρία Νάνου, Δικηγόρος, LL.M.

Ενημέρωση έως 13.10.2017

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Administrative Procedure - 13th ed.

Prof. Dr. Theodoros Fortsakis, University of Athens
Dr. Petros Pantazopoulos, Attorney at law

Abstract: This book is a collection of the most significant Greek codes and laws about the procedure before the Administrative Courts. It includes among other provisions the European Convention for the protection of Human Rights, the legislation for the Special Highest Court, the provision for the organization of the Administrative Courts, the Presidential Decree about the Council of State (PD No 18/1989) and other relevant provisions about objective disputes, the Code of Administrative Procedure (Law No 2717/1999), the Code of procedure before the administrative authorities (Law No 2690/1999), the law about substantive disputes (Law No 1406/1983), the law about objective disputes and social security disputes (Law No 702/1977), the Code of procedure before the Court of Audit (Law No 4129/2013) and other relevant legislation, the Public Revenue Collection Code (LD No 356/1974), the legislation about the resolution of disputes with regard to Public Contracts (Law No 4412/2016), the provisions about the pilot trial before the Council of State (Law No 3900/2010), the Law about the right to a fair trial (Law No 4055/2012). The legislation has been codified until Law No 4491/2017.

ISBN 978-960-622-290-0

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

NOMIKH BIBAIOTHKH

23 Mavromichali str., 106 80 Athens, Greece
Tel.: +30 210 3678 800 • Fax: +30 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

© 2017, NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η κλασική πλέον (καθόσον κυκλοφορεί σταθερά από το 2003) Συλλογή Διοικητικής Δικονομίας της Νομικής Βιβλιοθήκης παραδίδεται σήμερα σε δέκατη τρίτη έκδοση, ενημερωμένη και επικαιροποιημένη με όσα νομοθετήματα μετέβαλαν τις διατάξεις που περιλαμβάνει από την προηγούμενη έκδοση μέχρι την ημερομηνία της παρούσας κυκλοφορίας. Σκοπός και της παρούσας έκδοσης της Συλλογής παραμένει η κατά το δυνατόν πληρέστερη συγκέντρωση και συστηματική ταξινόμηση των διατάξεων που ενδιαφέρουν τη διοικητική δικονομία, αλλά και εκείνων του ουσιαστικού διοικητικού δικαίου που είναι συνυφασμένες με αυτήν.

Η δέκατη τρίτη έκδοση περιλαμβάνει 111 νομοθετήματα, ενημερωμένα έως και τον Ν 4491/2017 (ΦΕΚ Α΄ 152/13.10.2017). Στη νέα έκδοση της Συλλογής ελήφθησαν υπόψη νόμοι που μετέβαλαν βασικά δικονομικά νομοθετήματα, όπως ιδίως ο Ν 4446/2016, ο οποίος τροποποίησε σημαντικά τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, το ΠΔ 18/1989, το Ν 3900/2010 και το Ν 4129/2013, ο Ν 4465/2017, ο οποίος μετέβαλε επίσης το ΠΔ 18/1989 και τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, οι Ν 4472/2017 και Ν 4484/2017 που επέφεραν αλλαγές και οι δύο στον ΚΕΔΕ και στον Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού. Ο τελευταίος τροποποιήθηκε εκτεταμένα και από άλλους νόμους όπως οι Ν 4374/2016, Ν 4386/2016, Ν 4393/2016, Ν 4409/2016, Ν 4412/2016, Ν 4438/2106, Ν 4456/2017, Ν 4464/2017, Ν 4465/2017, Ν 4483/2017 κ.ά.

Ο κορμός του έργου εξακολουθεί να αποτελείται από το ΠΔ 18/1989 για το ΣτΕ και τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Ν 2717/1999), όπως ισχύουν σήμερα και συμπληρώνεται από διατάξεις για τις ακυρωτικές και τις ουσιαστικές διοικητικές διαφορές. Περιλαμβάνονται, επίσης, τα πλήρη κείμενα του Συντάγματος, της ΕΣΔΑ και των λοιπών προσθέτων Πρωτοκόλλων, καθώς και ορισμένες διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμφώνου του ΟΗΕ για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα. Η Συλλογή περιέχει, ακόμη, διατάξεις για το ΑΕΔ, την οργάνωση των

διοικητικών δικαστηρίων, το Ελεγκτικό Συνέδριο, το Δημόσιο Λογιστικό, την αναγκαστική απαλλοτριώση, την αστική ευθύνη και τα προνόμια του Δημοσίου, τη διοικητική διαδικασία, τις ανεξάρτητες αρχές και τη διοικητική εκτέλεση. Σημειώνεται, τέλος, ότι στη Συλλογή περιλαμβάνεται για πρώτη φορά και η ισχύουσα πλέον νομοθεσία για την έννομη προστασία κατά τη σύναψη των δημοσίων συμβάσεων (Ν 4412/2016). Το έργο συμπληρώνεται με χρονολογικό πίνακα νομοθεσίας, πίνακα τροποποιητικών νομοθετημάτων και πίνακα διοικητικών διαφορών ουσίας εμπλουτισμένο με όλες τις νέες διοικητικές διαφορές, καθώς και εκτενές αλφαβητικό ευρετήριο, που καλύπτει το σύνολο των νομοθετημάτων.

Για την πρακτικότερη χρήση καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια για την αρτιότητα του ευρετηρίου, που είναι ενιαίο για όλες τις διατάξεις που περιέχονται στη Συλλογή. Χρονολογικός πίνακας νομοθεσίας, πίνακας τροποποιητικών νομοθετημάτων και πίνακας διοικητικών διαφορών ουσίας προσφέρουν περαιτέρω χρήσιμες πληροφορίες στον χρήστη.

Στην επιμέλεια και της παρούσας 13ης έκδοσης πολύτιμη ήταν η συνεργασία της Ελένης-Μαρίας Νάνου, Δικηγόρου, LL.M Δημοσίου Δικαίου του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης.

Όλοι οι επιμελητές και ο εκδότης της Συλλογής ευελπιστούμε το έργο αυτό να συνεχίσει να αποτελεί επίκαιρο και ασφαλές εργαλείο εφαρμογής των διοικητικών δικονομικών διατάξεων, οι οποίες εξακολουθούν να δυσχεραίνουν τον Έλληνα νομικό, συχνά ακόμη περισσότερο και από τις οικείες διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου.

Αθήνα, 11 Οκτωβρίου 2017

Θεόδωρος Π. Φορτσάκης

Πέτρος Γ. Πανταζόπουλος

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ

Α. ΠΙΝΑΚΕΣ

I. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.....	XXIX
II. ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ	XXXIII
III. ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΟΥΣΙΑΣ.....	LIII
IV. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	LXVII

Β. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

I. ΣΥΝΤΑΓΜΑ - ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ.....	1
II. ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ.....	127
III. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ.....	159
IV. ΑΚΥΡΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ.....	269
V. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΟΥΣΙΑΣ.....	409
VI. ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ.....	631
VII. ΔΗΜΟΣΙΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ	875
VIII. ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ	1087
IX. ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ - ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ.....	1145
X. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	1183
XI. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ.....	1383
XII. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ - ΕΝΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ.....	1445
Γ. ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	1533

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Α. ΠΙΝΑΚΕΣ

I. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ	XXIX
II. ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ.....	XXXIII
III. ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΟΥΣΙΑΣ	LIII
IV. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	LXVII

Β. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

I. ΣΥΝΤΑΓΜΑ - ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

[1] ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ [1975/1986/2001/2008]	3
[2] ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ	74
ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ <i>[Άρθρα 1-6].....</i>	<i>94</i>
ΕΚΤΟ ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ <i>[Άρθρα 1-9, δεύτερο].....</i>	<i>97</i>
ΕΒΔΟΜΟ ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ <i>[Άρθρα πρώτο, 1-10, δεύτερο] .....</i>	<i>100</i>
ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ <i>[Άρθρα πρώτο, 1-8, τρίτο].....</i>	<i>105</i>
[3] ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ <i>[Άρθρα 251-281].....</i>	109
[4] Ν 2462/1997 Κύρωση του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και του Δευτέρου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα σχετικού με την κατάργηση της ποινής του θανάτου <i>[Άρθρα πρώτο, 14 παρ. 1, τρίτο] .....</i>	125

II. ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

[5] Ν 345/1976 Περί κυρώσεως του Κώδικος περί του κατά το άρθρον 100 του Συντάγματος Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου.....	129
[6] Ν 4023/2011 Διεύρυνση της άμεσης και συμμετοχικής δημοκρατίας με τη διενέργεια δημοψηφίσματος <i>[Άρθρα 20, 24]</i>	153
[7] ΠΔ 26/2012 Κωδικοποίηση σ' ενιαίο κείμενο των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή Βουλευτών <i>[Άρθρα 125-127]</i>	154
[8] Ν 2479/1997 Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, επιτάχυνση των δικών, δικονομικές απλουσεύσεις και άλλες διατάξεις <i>[Άρθρα 1 παρ. 1, 4 παρ. 22, 11]</i>	156

III. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Α. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ - ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

[9] Ν 1756/1988 Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάσταση δικαστικών λειτουργιών <i>[Άρθρα πρώτο, 1-9, 11, 13-14, 17, 19, 22, 28-30, 32-60, 62-63, 65-66Γ, 110, 111, δεύτερο]</i>	161
[10] ΠΔ 404/1978 Περί καθορισμού της έδρας και της περιφέρειας των Διοικητικών Δικαστηρίων του Κράτους.....	232
[11] ΠΔ 402/1983 Βιβλία της γραμματείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και περιεχόμενό τους	239
[12] ΠΔ 40/2013 Ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, ηλεκτρονική χορήγηση σχετικών πιστοποιητικών και λοιπών εγγράφων στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια	254

Β. ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

[13] Ν 3086/2002 Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και των Υπαλλήλων του [Άρθρα 1, 2, 24 παρ. 1-4, 25, 25Α, 63].....	259
---	-----

Γ. ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΕΝΣΗΜΟ

[14] Ν ΓΨΟΗ΄/1912 Περί δικαστικών ενσήμων [Άρθρα 2, 6 παρ. 4, 7 παρ. 1 περ. β΄, 8].....	264
[15] ΒΔ 27.2-8.3.1912 Περί εκτελέσεως του Ν ΓΨΟΗ΄ (αριθ. 3978) της 7 Ιανουαρίου 1912 περί δικαστικών ενσήμων [Άρθρα 17, 26].....	267
[16] ΠΔ 7-18.7.1928 Περί του τρόπου της εισπράξεως του υπό του Ν ΓΨΟΗ΄ του 1912 επιβαλλομένου τέλους επί της αξίας του αντικειμένου των αγωγών οσά- κις αυτή είναι ανωτέρα των 10.000 δραχμών [Άρθρα 1-4].....	268

ΙV. ΑΚΥΡΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Α. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

[17] ΠΔ 18/1989 Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας.....	271
[18] Απόφ. ΣτΕ 19/2013 (σε Ολομέλεια και Συμβούλιο) Κωδικοποίηση διατάξεων Κανονισμού του Συμβουλίου της Επικρατείας (υπ΄ αριθμ. 9/2008 και 17/2013 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας σε Ολομέλεια και Συμβούλιο).....	322
[19] Ν 3900/2010 Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις [Άρθρα 1, 2, 70].....	356
[20] ΠΔ 361/2001 Κατανομή σε Τμήματα των υποθέσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας.....	358

[21] Ν 4055/2012 Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής [Άρθρα 53-58]	362
[22] Ν 1968/1991 Ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης [Άρθρα 34 παρ. 1, 2, 42]	366
[23] Ν 2863/2000 Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοηλεκτρονικής και άλλες αρχές και όργανα του τομέα παροχής ραδιοηλεκτρονικών υπηρεσιών [Άρθρα 5 παρ. 8, 11 παρ. 1]	367
[24] Ν 3115/2003 Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών [Άρθρα 6 παρ. 4, 5, 14]	368
[25] Ν 4070/2012 Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις [Άρθρα 78, 80 παρ. 2α, 188]	369
[26] Ν 4261/2014 Πρόσβαση στη δραστηριότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων και προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/36/ΕΕ), κατάργηση του Ν 3601/2007 και άλλες διατάξεις [Άρθρο 64, 166 παρ. 1, 2, 190 παρ. 1]	371
[27] ΠΔ 81/2005 Δικηγορικές εταιρείες [Άρθρα 6, 40]	373
[28] Ν 4364/2016 Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2009/138/ ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριοτήτων ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα ΙΙ), στα άρθρα 2 και 8 της Οδηγίας 2014/51/ ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Απριλίου 2014 σχετικά με την τροποποίηση των Οδηγιών..., καθώς και στο άρθρο 4 της Οδηγίας 2011/89/ ΕΕ..., σχετικά με τη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών οντοτήτων ... και συναφείς διατάξεις της νομοθεσίας περί της ιδιωτικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις [Άρθρα 3, 11 παρ. 1, 9, 284 περ. Α]	374

[29] Ν 3889/2010 Χρηματοδότηση Περιβαλλοντικών Παρεμβάσεων, Πράσινο Ταμείο, Κύρωση Δασικών Χαρτών και άλλες διατάξεις
[Άρθρα 19, 34]..... 376

[30] Ν 3894/2010 Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων
[Άρθρο 23]..... 379

Β. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ

[31] Ν 702/1977 Περί υπαγωγής υποθέσεων εις τα διοικητικά δικαστήρια, αντικαταστάσεως, τροποποιήσεως και καταργήσεως διατάξεων του ΝΔ 170/1973 περί του Συμβουλίου της Επικρατείας
[Άρθρα 1-5Α, 36 παρ. 1, 37] 381

[32] Ν 3900/2010 Εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης και άλλες διατάξεις
[Άρθρα 47 παρ. 4, 70]..... 389

[33] Ν 3068/2002 Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του Συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις
[Άρθρα 15 παρ. 3, 16]..... 390

[34] Ν 4375/2016 Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιτύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις
[Άρθρα 64, 83]..... 392

[35] Ν 2773/1999 Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας - Ρύθμιση θεμάτων ενεργειακής πολιτικής και λοιπές διατάξεις
[Άρθρα 5 παρ. 6-7, 47]..... 394

[36] N 4001/2011 Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις [Άρθρα 32, 33, 90 παρ. 8, 109]	396
[37] N 3371/2005 Θέματα Κεφαλαιαγοράς και άλλες διατάξεις [Άρθρα 25 περ. β', 76]	398
[38] N 998/1979 Περί προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων εν γένει της Χώρας [Άρθρα 67Α, 84]	399
[39] N 4070/2012 Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις [Άρθρα 30 παρ. 16, 78 παρ. 1-2, 4, 188]	403

Γ. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ

[40] N 3068/2002 Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του Συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις [Άρθρο 15]	406
--	-----

V. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΟΥΣΙΑΣ

[41] N 2717/1999 Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας	411
[42] N 4055/2012 Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκειά αυτής [Άρθρα 53-58]	555
[43] N 1406/1983 Ολοκλήρωση της δικαιοδοσίας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, συγκρότηση Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και ρύθμιση μερικών άλλων θεμάτων [Άρθρα 1-11, 31-32, 38, 40]	556
[44] N 3852/2010 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης [Άρθρα 45-50, 147-152, 234, 237 παρ. 1-3, 286]	564

[45] N 3038/2002 Για την επίλυση των διαφορών του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και άλλες διατάξεις [Άρθρα 1-13, 16].....	571
[46] N 702/1977 Περί υπαγωγής υποθέσεων εις τα διοικητικά δικαστήρια, αντικαταστάσεως, τροποποιήσεως και καταργήσεως διατάξεων του ΝΔ 170/1973 «περί του Συμβουλίου της Επικρατείας» [Άρθρα 7, 33, 36 παρ. 2, 37].....	575
[47] N 4072/2012 Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος - Νέα εταιρική μορφή - Σήματα - Μεσίτες Ακινήτων - Ρύθμιση θεμάτων ναυτιλίας, λιμένων και αλιείας και άλλες διατάξεις [Άρθρα 146, 158, 182, 183, 195 παρ. 1, 4, 330]	578
[48] N 505/1976 Περί υπαγωγής εις τα τακτικά Φορολογικά Δικαστήρια των φορολογικών διαφορών δήμων και κοινοτήτων και της μετονομασίας τούτων εις Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια [Άρθρα 1-3].....	582
[49] N 3959/2011 Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού [Άρθρα 25, 30-35, 45, 51, 55].....	585
[50] N 2289/1995 Αναζήτηση, έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και άλλες διατάξεις [Άρθρα 10 παρ. 12, 13, 12Α παρ. 8, 9, 21 παρ. 1, 3].....	595
[51] N 2944/2001 Τροποποίηση της νομοθεσίας του Συμβουλίου της Επικρατείας και των διοικητικών δικαστηρίων [Άρθρα 4 παρ. 1, 2, 10 παρ. 1, 2, 13]	597

[52] N 4443/2016 I) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ..., της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, II) λήψη αναγκαίων μέτρων συμμόρφωσης με τα άρθρα ... του Κανονισμού 596/2014 για την κατάχρηση της αγοράς ... και ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/57/ΕΕ περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς και της εκτελεστικής Οδηγίας 2015/2392, III) ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/62 σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παρακάραξη και την κίβδηλεια ... και IV) Σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας ... και άλλες διατάξεις [Άρθρα 37, 41, 42, 77]	598
[53] N 3371/2005 Θέματα Κεφαλαιαγοράς και άλλες διατάξεις [Άρθρα 25 περ. α', 76]	606
[54] N 4070/2012 Ρυθμίσεις Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, Μεταφορών, Δημοσίων Έργων και άλλες διατάξεις [Άρθρα 28, 77, 78, 80 παρ. 2α, 188]	607
[55] N 3917/2011 Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και συναφείς διατάξεις [Άρθρα 12, 20]	615
[56] N 4177/2013 Κανόνες ρύθμισης της αγοράς προϊόντων και της παροχής υπηρεσιών και άλλες διατάξεις [Άρθρα 1, 21, 22, 24, 25, 26, 49]	617
[57] N 4001/2011 Για τη λειτουργία Ενεργειακών Αγορών Ηλεκτρισμού και Φυσικού Αερίου, για Έρευνα, Παραγωγή και δίκτυα μεταφοράς Υδρογονανθράκων και άλλες ρυθμίσεις [Άρθρα 32, 33, 109]	621

[58] Ν 3712/2008 Οργάνωση του συστήματος επίσημης μετάφρασης, σύσταση Μεταφραστικής Υπηρεσίας στο Υπουργείο Εξωτερικών, ορκωτοί μεταφραστές και άλλες διατάξεις
[Άρθρα 39, 49] 622

[59] Ν 3528/2007 Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ
[Άρθρα 141, 142] 623

[60] Ν 3584/2007 Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων
[Άρθρα 145, 147, 158 παρ. 1, 2] 627

VI. ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

[61] Ν 4129/2013 Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο... 633

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΛΣ (ΟΛ) 16031/1993 Περί συστάσεως V τμήματος στο Ελεγκτικό Συνέδριο και περί τροποποιήσεως των με αριθ. 48208/1965, 33397/1983, 26241/1984, 3786 & 15778/1992 αποφάσεων της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου 762

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΛΣ (ΟΛ) ΦΓ8/15686/2002 Κωδικοποίηση, τροποποίηση και συμπλήρωση της 48208/1965 απόφασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου «περί καθορισμού των Τμημάτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της αρμοδιότητας αυτών» και των 7035/1991, 3786/1992, 15778/1992 και 16031/1993 αποφάσεων αυτών 764

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΛΣ (ΟΛ) ΦΓ8/22431/2004 Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΦΓ8/15686/8.7.2002 (ΦΕΚ Β΄ 1242) αποφάσεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, «περί καθορισμού των Τμημάτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της αρμοδιότητας αυτών» 771

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΛΣ (ΟΛ) ΦΓ8/22043/2012 Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθμ. ΦΓ8/16805/1999 καθώς και της υπ' αριθμ. ΦΓ8/15686/8.7.2002, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τις υπ' αριθμ. ΦΓ8/22431/6.10.2004 και ΦΓ8/52557/6.12.2006 αποφάσεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου 774

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΛΣ (ΟΛ) ΦΓ8/38420/2012 Τροποποίηση και συμπλήρωση της ΦΓ8/15686/2002 (ΦΕΚ Β' 1242) απόφασης της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει	777
ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΛΣ (ΟΛ) ΦΓ8/65456/24.9.2014 Κανονισμός Λειτουργίας Ελεγκτικού Συνεδρίου	779
[62] ΠΔ 1225/1981 Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων	801
[63] Ν 4239/2014 Δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης, στα πολιτικά και ποινικά δικαστήρια και στο Ελεγκτικό Συνέδριο και άλλες διατάξεις [Άρθρα 1-6, 13].....	856
[64] ΠΔ 95/2014 Ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, ηλεκτρονική χορήγηση σχετικών πιστοποιητικών και λοιπών εγγράφων στο Ελεγκτικό Συνέδριο	861
[65] ΠΔ 169/2007 Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο, με τον τίτλο «Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων» των διατάξεων που ισχύουν για την απονομή των πολιτικών και στρατιωτικών συντάξεων [Άρθρα 66, 67].....	866

VII. ΔΗΜΟΣΙΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ

[66] Ν 4270/2014 Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) – δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις [Άρθρα 14-155, 177, 183]	877
[67] ΝΔ 496/1974 Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου	1011
[68] ΠΔ 136/1998 Περιορισμοί έκδοσης Χρηματικών Ενταλμάτων Προπληρωμής και ευθύνης υπολόγων.....	1041
[69] ΠΔ 80/2016 Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες.....	1049

[70] Ν 4446/2016 Πτωχευτικός Κώδικας, Διοικητική Δικαιοσύνη, Τέλη-Παράβολα, Οικειοθελής αποκάλυψη φορολογητέας ύλης παρελθόντων ετών, Ηλεκτρονικές συναλλαγές, Τροποποιήσεις του Ν 4270/2014 και λοιπές διατάξεις
[Άρθρα 75-91]..... 1062

[71] ΝΔ 1264 της 16/25.4.1942 Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των διατάξεων περί Οικονομικής Επιθεωρήσεως
[Άρθρο 12]..... 1076

[72] Ν 3492/2006 Οργάνωση συστήματος ελέγχου για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των εκτός του Κρατικού Προϋπολογισμού φορέων και άλλες διατάξεις
[Άρθρα 15-17, 37]..... 1079

VIII. ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

[73] Ν 2882/2001 Κώδικας Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων 1089

[74] Ν 2990/2002 Κύρωση της από 21 Δεκεμβρίου 2001 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Αρμοδιότητα των δικαστηρίων σε υποθέσεις αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, φορολογικές και τελωνειακές ρυθμίσεις».... 1137

[75] Ν 3894/2010 Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων
[Άρθρα 10, 11, 13, 23, 27] 1139

ΙΧ. ΑΣΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ - ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

[76] ΠΔ 456/1984 Αστικός Κώδικας και Εισαγωγικός του Νόμος
[Άρθρα 104-106]..... 1147

[77] Ν 3528/2007 Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ και άλλες διατάξεις [Άρθρα 2, 38, τρίτο]	1148
[78] Ν 2812/2000 Κύρωση του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων [Άρθρα 1, 60, δεύτερο παρ. 1]	1150
[79] Ν 976/1979 Περί ρυθμίσεως ζητημάτων σχετικών προς τροχαία ατυχήματα προκαλούμενα υπό μηχανοκινήτων οχημάτων του Δημοσίου	1152
[80] Ν 3852/2010 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης [Άρθρα 232, 286]	1157
[81] ΠΔ 410/1988 Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, που αφορούν το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των λοιπών Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου [Άρθρο 14 παρ. 1]	1160
[82] ΒΔ της 26.6-10.7.1944 Περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου [Άρθρα 6Α, 11, 19, 21]	1161
[83] Ν 2579/1998 Φορολογικές διαρρυθμίσεις και άλλες διατάξεις [Άρθρα 28 παρ. 4, 32 περ. στ']	1164
[84] Ν 1868/1989 Τροποποίηση, αντικατάσταση και συμπλήρωση διατάξεων του Ν 1756/1988 «Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάσταση δικαστικών λειτουργών», τροποποίηση διατάξεων του ΝΔ 3026/1954 «Περί Κώδικος Δικηγόρων» και άλλες διατάξεις [Άρθρα 22 παρ. 4-5, 28]	1165
[85] Ν 1715/1951 Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως των περι Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, του Ελεγκτικού Συνεδρίου και ετέρων υπηρεσιών αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών κειμένων διατάξεων [Άρθρο 19]	1166

[86] Ν 2097/1952 Περί ρυθμίσεως ειδικών τινών περιπτώσεων εφαρμογής του νόμου περί εισπράξεως δημοσίων εσόδων και άλλων τινών διατάξεων [Άρθρα 8, 10].....	1167
[87] ΠΔ 34/1995 Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων περί εμπορικών μισθώσεων [Άρθρα 51, 67].....	1168
[88] ΝΔ 31/1968 Περί προστασίας της περιουσίας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως και ρυθμίσεως ετέρων τινών θεμάτων [Άρθρα 1, 3-7].....	1170
[89] Ν 1416/1984 Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της δημοτικής και κοινοτικής νομοθεσίας για την ενίσχυση της Αποκέντρωσης και την ενδυνάμωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης [Άρθρα 75, 90].....	1172
[90] Ν 3068/2002 Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του Συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις [Άρθρα 1-4, 16].....	1173
[91] ΠΔ 61/2004 Διαδικασία ελέγχου της συμμόρφωσης της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις	1178

Χ. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

[92] Ν 2690/1999 Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις.....	1185
[93] ΠΔ 28/2015 Κωδικοποίηση διατάξεων για την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και στοιχεία.....	1207
[94] Ν 4174/2013 Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις [Άρθρα 1-9, 55 παρ. 3, 55α παρ. 2, 63-65, 68 παρ. 3, 72 παρ. 7, 10, 24, 25]	1294

[95] N 3469/2006 Εθνικό Τυπογραφείο, Εφημερίς της Κυβερνήσεως και λοιπές διατάξεις [Άρθρα 1-18, 24-26].....	1309
[96] N 3861/2010 Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις [Άρθρα 1-6, 8, 10, 10Α, 10Β].....	1335
[97] N 3979/2011 Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις [Άρθρα 1, 2, 12-28, 63].....	1345
[98] N 3051/2002 Συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές, τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος προσλήψεων στον δημόσιο τομέα και συναφείς ρυθμίσεις [Άρθρα 1-5, 25].....	1361
[99] AN 261/1968 Περί χρόνου ανακλήσεως παρανόμων διοικητικών πράξεων [Άρθρον μόνον].....	1372
[100] N 3852/2010 Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης [Άρθρα 227, 228, 286]	1373
[101] N 3386/2005 Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια [Άρθρα 76-78, 78Α]	1376
[102] N 4030/2011 Νέος τρόπος έκδοσης αδειών δόμησης, ελέγχου κατασκευών και λοιπές διατάξεις [Άρθρα 33, 34, 59].....	1380

XI. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

[103] ΝΔ 356/1974 Περί Κώδικος Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων 1385

XII. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ - ΕΝΝΟΜΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

[104] Ν 4412/2016 Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ) [Άρθρα 127, 174-176, 198, 205, 346, 347, 353, 360-373, 376, 377, 379] 1447

[105] ΠΔ 39/2017 Κανονισμός εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών ενώπιον της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών 1480

[106] Ν 3886/2010 Δικαστική προστασία κατά τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων - Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 (L 395) και την Οδηγία 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992 (L 76), όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2007/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 (L 335) 1495

[107] ΠΔ 7/2013 Όργανα που αποφασίζουν ή γνωμοδοτούν και λοιπές σχετικές ρυθμίσεις σε θέματα έργων, μελετών και υπηρεσιών του Ν 3316/2005 «Ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις» (Α' 42), αρμοδιότητας των Περιφερειών [Άρθρα 1, 5, 10] 1506

[108] Ν 1650/1986 Για την προστασία του περιβάλλοντος [Άρθρα 30, 33] 1508

[109] Ν 2947/2001 Θέματα Ολυμπιακής Φιλοξενίας, Έργων Ολυμπιακής Υποδομής και άλλες διατάξεις [Άρθρο 9 παρ. 5-7] 1513

[110] N 4013/2011 Σύσταση ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων - Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του Ν 3588/2007 (πτωχευτικός κώδικας) - Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και άλλες διατάξεις [Άρθρα 1, 2, 4 παρ. 5]..... 1515

[111] N 3978/2011 Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Υπηρεσιών και Προμηθειών στους τομείς της Άμυνας και της Ασφάλειας - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2009/81/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας [Άρθρα 89-94, 118]..... 1524

Γ. ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΕΝΙΑΙΟ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ 1533

[41] Ν 2717/1999

Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας*

(ΦΕΚ Α' 97/17.5.1999)

Άρθρο Πρώτο — Κυρώνεται ως Κώδικας, σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 6 του Συντάγματος, το άρθρο 12 παρ. 3 του Ν 1406/1983, το άρθρο 21 παρ. 1 του Ν 1968/1991, το άρθρο 50 παρ. 1 του Ν 2172/1993 και το άρθρο 16 παρ. 10 του Ν 2298/1995, το ακόλουθο σχέδιο νόμου, το οποίο συντάχθηκε από Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, η οποία συστάθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις των παραπάνω νόμων και συγκροτήθηκε με τις αποφάσεις 44292/26.6.1984, 377/22.1.1992, 5277/17.1.1994, 66616/23.6.1995, 133076/26.11.1996, 150718/22.12.1996 και 98939/6.7.1998 των Υπουργών Δικαιοσύνης.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΕΚΤΑΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Άρθρο 1. — Οι διατάξεις του Κώδικα αυτού διέπουν την εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια.

Σχετικές διατάξεις: Βλ. και άρθρα 94, 95 Σ.

---

* Βλ. και Πίνακα Διοικητικών Διαφορών Ουσίας (υπ' αριθμ. ΙΙΙ), ανωτέρω, υπό Α, καθώς και άρθρα 1 και 2 του Ν 3900/2010, νομοθέτημα υπ' αριθμ. [19] περί εισαγωγής στο Συμβούλιο της Επικρατείας ενδίκων μέσων και βοηθημάτων.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΜΗΜΑ

ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Δικαιοδοσία

Άρθρο 2. — Αντικειμενικά όρια. Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, εκτός εκείνων που η εκδίκασή τους έχει ανατεθεί, με ειδική διάταξη νόμου, σε άλλα διοικητικά δικαστήρια.

Σχετικές διατάξεις: Βλ. και άρθρα 94, 95, 103 Σ, 5 παρ. 19 Ν 2753/1999 (ΦΕΚ Α΄ 249), 13 παρ. 9 Ν 2523/1997 (ΦΕΚ Α΄ 79), 1 Ν 1406/1983 (ΦΕΚ Α΄ 182), 7 παρ. 1, 2 Ν 702/1977 (ΦΕΚ Α΄ 268), 1 Ν 4125/1960 (ΦΕΚ Α΄ 202).

Άρθρο 3. — Έκταση. Κατά την εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας, εφόσον ο νόμος που διέπει τη σχέση δεν ορίζει διαφορετικά, επιτρέπεται:

α) με την επιφύλαξη όσων ορίζονται στο άρθρο 5, να κριθούν παρεμπιπτόντως ζητήματα της δικαιοδοσίας των πολιτικών δικαστηρίων, αν από τα ζητήματα αυτά εξαρτάται η επίλυση της ένδικης διαφοράς, ή

β) να ανασταλεί η πρόοδος της δίκης, εφόσον δεν υπάρχει άμεσος κίνδυνος για τα συμφέροντα των διαδίκων, αν παρεμπιπτόντα ζητήματα πρόκειται να κριθούν με δύναμη δεδικασμένου σε δίκη, η οποία εκκρεμεί στο κατά δικαιοδοσία αρμόδιο δικαστήριο.

Άρθρο 4. — Βαθμοί. 1. Η δικαιοδοσία των δικαστηρίων, αν από τον Κώδικα δεν ορίζεται διαφορετικά, ασκείται σε δύο βαθμούς.

2. Εισαγωγή υπόθεσης απευθείας στο δεύτερο βαθμό δεν επιτρέπεται.

Σχετικές διατάξεις: Βλ. και άρθρο 12 ΚΠολΔ.

Άρθρο 5. — Δέσμευση από αποφάσεις άλλων δικαστηρίων. 1. Τα δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις άλλων διοικητικών δικαστηρίων, κατά το μέρος που αυτές αποτελούν δεδικασμένο, σύμφωνα με όσα ορίζουν οι σχετικές διατάξεις.

2. Τα δικαστήρια δεσμεύονται από τις αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων, οι οποίες, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ισχύουν έναντι όλων. Δεσμεύονται, επίσης, από τις αμετάκλητες καταδικαστικές αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων ως προς την ενοχή του δράστη, από τις αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις, καθώς και από τα αμετάκλητα αποφαινόμενα να μην γίνει η κατηγορία βουλεύματα, εκτός εάν η απαλλαγή στερήθηκε στην έλλειψη αντικειμενικών ή υπο-

κειμενικών στοιχείων που δεν αποτελούν προϋπόθεση της διοικητικής παράβασης. [Όπως η παρ. 2 του άρθρου 5 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 17 του Ν 4446/2016 (ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016)].

3. Ως προς τις αποφάσεις των αλλοδαπών πολιτικών δικαστηρίων, έχουν ανάλογη εφαρμογή όσα ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 323 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως αυτό εκάστοτε ισχύει.

4. Το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το δεδικασμένο και αυτεπαγγέλτως, εφόσον τούτο προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας.

Σχετικές διατάξεις: Βλ. και άρθρο 50 ΠΔ 18/1989 (ΦΕΚ Α' 8).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Αρμοδιότητα

Άρθρο 6. — Καθ' ύλην. 1. Η, σε πρώτο βαθμό, εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στο τριμελές πρωτοδικείο.

2. Η εκδίκαση: [Όπως στο πρώτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 6 απαλείφθηκε η φράση «Κατ' εξαίρεση» με το άρθρο 18 παρ. 1 του Ν 4446/2016 (ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016)].

α) των διαφορών από διοικητικές συμβάσεις ανήκει, σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, στο εφετείο,

Σημείωση: Βλ. και Ν 4412/2016 (νομοθέτημα υπ' αρ. 104), με το άρθρο 175 του οποίου ιδρύεται αρμοδιότητα του διοικητικού εφετείου για κάθε διαφορά από σύμβαση κατασκευής δημοσίου έργου, ανεξάρτητα από τον χαρακτήρα της ως διοικητικής ή ιδιωτικού δικαίου.

β) των φορολογικών και τελωνειακών εν γένει διαφορών, των οποίων το αντικείμενο δεν υπερβαίνει τις εξήντα χιλιάδες (60.000) ευρώ, ανήκει σε πρώτο βαθμό στο μονομελές πρωτοδικείο. Εάν το αντικείμενο υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ και μέχρι του ποσού των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ, ανήκει σε πρώτο βαθμό στο τριμελές πρωτοδικείο. Εάν το αντικείμενο υπερβαίνει το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ, ανήκει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό στο τριμελές εφετείο [Όπως η περ. β' της παρ. 2 του άρθρου 6 που είχε αντικατασταθεί από τα άρθρα 13 παρ. 1 του Ν 3900/2010 και 47 παρ. 1 του Ν 4055/2012 (έναρξη ισχύος από 2.4.2012 – άρθρο 113), αντικαταστάθηκε εκ νέου από το άρθρο 18 παρ. 2 του Ν 4446/2016 (ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016). Σύμφωνα με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου οι διατάξεις της παραγράφου 2 εφαρμόζονται στις εκκρεμείς υποθέσεις για τις οποίες δεν έχει ορισθεί δικάσιμος.]

Σημείωση: Σύμφωνα με το άρθρο 30 του Ν 4446/2016 (ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016) ορίζεται: «Εκκρεμή ένδικα βοηθήματα επί υποθέσεων των περιπτώσεων β' και γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, αρμοδιότητας μονομελούς διοικητικού πρω-

τοδικείου, τα οποία ασκήθηκαν μέχρι 31.12.2012, χωρίς να έχει ορισθεί δικάσιμος, εκδίδονται σε πρώτο βαθμό από πρόεδρο πρωτοδικών, εξαιρουμένων των προέδρων τριμελών συμβουλίων διευθυντικής διοικητικών πρωτοδικείων, και σε δεύτερο βαθμό από εφέτη μονομελούς διοικητικού εφετείου. Οι διατάξεις του άρθρου 126Α του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας εφαρμόζονται και για την εκδίκαση των υποθέσεων του προηγούμενου εδαφίου».

γ) των χρηματικών διαφορών, των οποίων το αντικείμενο δεν υπερβαίνει το ποσό των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, ανήκει στο μονομελές πρωτοδικείο. [Όπως η περ. γ' της παρ. 2, η οποία είχε αντικατασταθεί από το άρθρο 13 παρ. 1 του Ν 3900/2010, αντικαταστάθηκε από το άρθρο 47 παρ. 1 του Ν 4055/2012. Έναρξη ισχύος από 2.4.2012 – άρθρο 113 Ν 4055/2012.]

Σημείωση: Βλ. παραπάνω Σημείωση υπό την περ. β'.

δ) των διαφορών που προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 13 και 14 του Ν 2523/1997 (Α' 179), των παραγράφων 5 και 6 του άρθρου 46 του Ν 4174/2013 (Α' 170), του άρθρου 153 του Ν 2960/2001 (Α' 265) και των περιπτώσεων γ', δ' και ε' της παρ. 4 του άρθρου 1 του Ν 1406/1983 (Α' 182), η οποία προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 51 του Ν 3659/2008 (Α' 77), ανήκει στον πρόεδρο πρωτοδικών του διοικητικού πρωτοδικείου, ο οποίος αποφαίνεται ανεκκλήτως. [Όπως το πρώτο εδάφιο της περ. δ' της παρ. 2 του άρθρου 6 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 18 παρ. 4 του Ν 4446/2016 (ΦΕΚ Α' 240/22.12.2016).]

Οι διατάξεις της παρ. 9 του άρθρου 13 του Ν 2523/1997 (ΦΕΚ Α' 179), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 51 του Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213), εφαρμόζονται για την εκδίκαση των προσφυγών αυτών. [Όπως το δεύτερο εδάφιο της περ. δ' της παρ. 2 του άρθρου 6, όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε από το άρθρο 13 παρ. 1 του Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213), αντικαταστάθηκε από το άρθρο 65 παρ. 1 του Ν 3994/2011 (ΦΕΚ Α' 165). Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται και στις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του Ν 3900/2010 υποθέσεις (1.1.2011), σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 6 του Ν 3994/2011.]

Σημείωση: Βλ. και Πολ. 1204/29.12.2016.

Αν πρόκειται για φορολογική ή τελωνειακή εν γένει διαφορά, για την εφαρμογή των παραπάνω περ. β' και γ' η αρμοδιότητα προσδιορίζεται με βάση το ποσό του κύριου φόρου, δασμού, τέλους ή προστίμου. [Όπως η παρ. 2 του άρθρου 6 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 13 παρ. 1 του Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213). Οι διατάξεις αυτές καταλαμβάνουν και τις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του ως άνω νόμου (1.1.2011) υποθέσεις σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 4 του ίδιου νόμου.]

3. Αν η κατά τις περ. β' και γ' της προηγούμενης παραγράφου, χρηματική διαφορά έχει δημιουργηθεί από τον καταλογισμό ή την οποιασδήποτε άλλης φύσης βεβαίωση, με την ίδια πράξη, διάφορων ποσών κατά του ίδιου υποχρέου, η αρμοδιότητα καθορίζεται με βάση το μεγαλύτερο από τα ποσά αυτά. Το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο για την πράξη με το μεγαλύτερο ποσό καθίσταται αρμόδιο και για τις υπόλοιπες συναφείς πράξεις. [Όπως η παρ. 3 του άρθρου 6 αντι-

καταστάθηκε από το άρθρο 13 παρ. 1 του Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213). Οι διατάξεις αυτές καταλαμβάνουν και τις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του ως άνω νόμου (1.1.2011) υποθέσεις σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 4 του ίδιου νόμου.]

Αν στο πλαίσιο του ίδιου προσωρινού ή οριστικού φορολογικού ελέγχου έχουν καταλογιστεί για το ίδιο οικονομικό έτος ή διαχειριστική περίοδο με την ίδια ή περισσότερες πράξεις, διάφορα ποσά, κατά του ίδιου υποχρέου, ανεξαρτήτως αν αυτά αφορούν διαφορετικά φορολογικά αντικείμενα, το εφετείο, εφόσον είναι αρμόδιο για κάποια από αυτές, καθίσταται αρμόδιο και για τις υπόλοιπες, ανεξαρτήτως ποσού. [Όπως στο τέλος της παρ. 3 του άρθρου 6 προστέθηκε τρίτο εδάφιο με το άρθρο 47 παρ. 5α του Ν 3943/2011 (ΦΕΚ Α' 66). Σύμφωνα με την παρ. 5β του ίδιου άρθρου και νόμου η διάταξη της προηγούμενης περίπτωσης της παραγράφου αυτής καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος (31.3.2011) του ως άνω νόμου υποθέσεις.]

4. [Η παρ. 4 του άρθρου 6 καταργήθηκε με το άρθρο 13 παρ. 2 Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213). Η κατάργηση αυτή καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς κατά την έναρξη ισχύος του ως άνω νόμου (1.1.2011) υποθέσεις σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 4 του ίδιου νόμου.]

5. Το ποσό που ορίζεται στην περ. β' της παρ. 2 είναι δυνατόν να μεταβάλλεται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

6. Η σε δεύτερο βαθμό εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στο τριμελές εφετείο.

Κατ' εξαίρεση, στις περιπτώσεις που η πρωτόδικη απόφαση εκδίδεται από το μονομελές πρωτοδικείο, η εκδίκαση της διαφοράς σε δεύτερο βαθμό ανήκει στο μονομελές εφετείο. [Όπως στην παρ. 6 του άρθρου 6 προστέθηκε εδάφιο με το άρθρο 13 παρ. 3 του Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213). Η διάταξη αυτή ισχύει για εφέσεις κατά αποφάσεων που θα δημοσιευθούν ένα έτος μετά τη δημοσίευση του ως άνω νόμου (17.12.2010) σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 5 του ίδιου νόμου. Προηγούμενος το πρώην δεύτερο εδάφιο είχε καταργηθεί από το άρθρο 1 παρ. 2 του Ν 3659/2008 (ΦΕΚ Α' 77)].

Σχετικές διατάξεις: Βλ. και άρθρα 95, 103 Σ, 13 ΚΠολΔ, 7 παρ. 1, 2 Ν 702/1977 (ΦΕΚ Α' 268), 66 Ν 4055/2012 (ΦΕΚ Α' 51).

Άρθρο 7. — Κατά τόπο. 1. Αρμόδιο στον πρώτο, ή πρώτο και τελευταίο, βαθμό είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η αρχή από πράξη, παράλειψη ή υλική ενέργεια οργάνου της οποίας δημιουργήθηκε η διαφορά.

Επί μεταβίβασης από όργανο οποιασδήποτε αρχής του δικαιώματος υπογραφής, η αρμοδιότητα του προηγούμενου εδαφίου κρίνεται με βάση την περιφέρεια του οργάνου το οποίο υπογράφει με εντολή του. [Όπως στην παρ. 1 προστέθηκε δεύτερο εδάφιο με το άρθρο 3 παρ. 1 του Ν 4329/2015 (ΦΕΚ Α' 53).]

Η αρμοδιότητα αυτή διατηρείται και στις περιπτώσεις που, κατά των πράξεων ή παραλείψεων τούτων, ασκείται οποιαδήποτε διοικητική προσφυγή.

2. Κατ' εξαίρεση, αρμόδιο δικαστήριο είναι:

α) αν πρόκειται για διαφορές που αφορούν τα όρια των δήμων και κοινοτήτων, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύουν οι διάδικοι οργανισμοί, και αν αυτοί εδρεύουν σε περιφέρειες περισσότερων δικαστηρίων, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει ο πολυπληθέστερος, κατά την τελευταία απογραφή, οργανισμός, ενώ

β) αν πρόκειται για διαφορές ανάμεσα στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ) και τους ασφαλισμένους του ή πρόσωπα που δικαιούνται παροχές από αυτόν, εκείνο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει το όργανο που, κατά τις οικείες διατάξεις, είναι αρμόδιο προς παραλαβή της σχετικής αίτησης ή δήλωσης του ενδιαφερόμενου για τη χορήγηση παροχής ή στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί αυτός σε βάρος του οποίου έγινε καταλογισμός χρηματικού ποσού.

γ) αν πρόκειται για διαφορές που αφορούν στις αποδοχές του προσωπικού εν γένει του Δημοσίου, των ΟΤΑ και των ΝΠΔΔ, αρμόδιο είναι και το δικαστήριο του τόπου όπου υπηρετεί ο υπάλληλος. [Όπως η περ. γ' προστέθηκε με το άρθρο 2 παρ. 1 του Ν 3659/2008 (ΦΕΚ Α' 77). Η διάταξη της περ. γ' καταλαμβάνει τις εκκρεμείς στις 8.6.2008 υποθέσεις σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 3 του Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213).]

δ) αν πρόκειται για διαφορές που δημιουργήθηκαν από Πράξεις Επιβολής Προστίμου του Ν 2556/1997 (Α' 270), εκείνο στην περιφέρεια του οποίου λειτουργεί η επιχείρηση ή δραστηριοποιείται ο εργοδότης, σε βάρος της οποίας ή του οποίου αντίστοιχα επιβάλλεται το πρόστιμο, ανεξαρτήτως της έδρας του εκδόντος την πράξη οργάνου. [Όπως η περ. δ' προστέθηκε με το άρθρο 3 παρ. 2 του Ν 4329/2015 (ΦΕΚ Α' 53).]

3. Αν πρόκειται για αγωγή προς επίδιωξη αξίωσης που ερείδεται σε πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες οργάνων περισσότερων αρχών, η αρμοδιότητα καθορίζεται από την έδρα οποιασδήποτε από τις αρχές αυτές, κατ' επιλογήν του ενάγοντος. [Όπως νέα παρ. 3 προστέθηκε με το άρθρο 14 παρ. 1 του Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213), ισχύς από 1.1.2011.]

4. Όταν η αρχή εδρεύει στην αλλοδαπή, αρμόδια είναι τα δικαστήρια της Πρωτεύουσας.

5. Αρμόδιο στο δεύτερο βαθμό είναι το δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται εκείνο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση. [Όπως οι παλαιές παρ. 3 και 4 αναριθμήθηκαν σε παρ. 4 και 5 με το άρθρο 14 παρ. 2 του Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213), ισχύς από 1.1.2011.]

Σχετικές διατάξεις: άρθρο 66 Ν 3900/2010 (ΦΕΚ Α' 213).

Άρθρο 8. — Διατήρηση. Το δικαστήριο που είναι αρμόδιο όταν ασκείται το ένδικο βοήθημα ή μέσο διατηρεί την αρμοδιότητά του ως την περάτωση της δίκης ακόμη και αν στο μεταξύ μεταβληθεί η αρμοδιότητά του.

Σχετικές διατάξεις: Βλ. και άρθρα 45, 221 ΚΠολΔ.

ISBN: 978-960-622-329-7

63339